

onze huidige maatschappij kunnen werken? Het zou in elk geval geprobeerd moeten worden. Maar er is iets waardoor ik vrees dat bijvoorbeeld kernreactors regelrecht uit de aard van de kapitalistische concurrentie-economie met zijn groeifilosofie voortkomen. Dat is het feit dat wanneer de investeringen door een bepaalde onder-

cialiseerd moeten worden. Daar bedoel ik mee dat ze eerst genationaliseerd moeten worden en daarna onder zelfbeheer van de arbeiders die er werken, gebracht moeten worden. Dat zelfbeheer moet in de vorm van arbeidersraden, die over wezenlijke dingen kunnen beslissen, gegoten worden. Dat zeg ik tegen de liberalen en allen die in het planloze regime van de vrije concurrentie maatschappij geloven. Maar tegen de marxisten zeg ik dat de produktiemiddelen niet alleen gecollectiveerd moeten worden, maar dat zij ook wezenlijk veranderd moeten worden. Geen kernreactors maar zonnecellen, geen oliegestookte centrales maar windmolens!

De opponent van Roel van Duyn in De Tijd, ir. Stibbe, gelooft niet in de alternatieve oplossingen van de kabouter.

'Ik heb alle waardering voor uw goede bedoelingen. Dat het mogelijk is met molens en zonnecellen onze energiebehoefte te dekken, lijkt mij uitgesloten. Ik geef echter gaarne mijn mening over een betere als u mij uitlegt hoe u zich dat voorstelt, zonder onze leefgemeenschap geheel te ontwrichten.' (De Tijd, 22 juni '72.)

Maar anderen denken wel in dezelfde richting. Het Informatieblad van de Technische Hogeschool Hogeschool in Delft van 2 juni '72 bevatte bijvoorbeeld een artikelje van J. E. N. de Senerpont Domis, onder de kop 'Eenzijdige energiepolitiek'. 'Het lijkt erop of wij voor onze energievoorziening dezelfde eenzijdige kant opgaan als met ons vervoer. Op dit moment wordt ons wijsgemaakt, dat atoomenergie de enig zaligmakende oplossing is. Dege-
nen die verder kijken dan hun neus lang is, hebben al ontdekt dat de enige atoomreactor die een kans maakt om zonder grote problemen "schone" energie te leveren (de fusiereactor) pas in het laboratoriumstadium verkeert. Alle andere bekende atoomreactoren blijken vroeg of laat enorme (onoplosbare) problemen te geven.

Bijna alle research, investeringen en aandacht worden nog steeds op atoomenergie gericht. De vele andere soorten energie krijgen nauwelijks aandacht. De research en investeringen om deze energie bruikbaar te maken, kunnen nauwelijks kostbaarder zijn dan wat nu aan atoomenergie wordt besteed. Deze energie is nu te duur, zegt men, maar als er een energiecrisis is ontstaan, zal dure energie best worden verkocht. Bovendien geven deze alternatieve energiebronnen nauwelijks milieuproblemen of gevaren (stralingen of afval).

Nederland zou kunnen overwegen, althans voor een deel van zijn energiebehoefte, wind te gebruiken. Het tegendeel is de laatste vijftig jaar gebeurd. Landen met veel zon (woestijnen) zouden zonne-energiecentrales kunnen bouwen. Dit schept

een mogelijkheid voor de landen in het Midden-Oosten om toch energieleveranciers te blijven, ook als de olie is uitgeput. Daardoor zullen ze echter nu moeten investeren.

Landen met veel rivieren e.d. kunnen op verstandige wijze waterkrachtcentrales bouwen. Anderen zouden getijdenenergie of vulkanische hitte kunnen benutten. Een verstandige herbebossing kan voor energie en kunststofproductie de grondstoffen verschaffen, als fossiele olie en kolen opraken.'

Interessante gegevens bevat ook het artikel 'Zonne-energie zou veel problemen oplossen', dat Casper Schuurung schreef in Beta (30 mei '72), tijdschrift voor hogere en leidinggevende technische functionarissen.

Gemeld wordt daarin dat aan de Technische Hogeschool te Eindhoven vergevorderde plannen bestaan om een werkgroep van tien deskundigen te vormen om de technische en wetenschappelijke problemen van directe omzetting van zonne-energie in elektriciteit te bestuderen. Initiatiefnemer ir. C. C. H. Daey Ouwens stelde kort geleden op een aan de TH gehouden symposium: 'De toepassing van kernsplijting in de nog in ontwikkeling zijnde kweekreactoren en van de kernfusie voor een nog verdere toekomst hebben beide hun bezwaren. Met een onderzoek naar de mogelijkheden van zonne-energie - de enige oplossing op lange termijn, die bovendien geen verstoring geeft van het natuurlijk evenwicht - is een maatschappelijk belang gediend.'

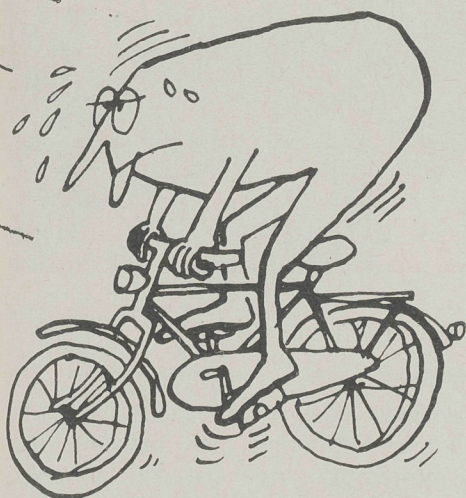
Ook prof. H. B. G. Casimir (lid van de Raad van Bestuur van Philips) vroeg zich bij die gelegenheid af of we niet meer gebruik van de zon moeten maken:

'Een toepassing van de kernfusie na de kernsplijting ligt nog ver in het verschiet. Het is in ieder geval onverantwoord om de hoop van de mensheid op de fusie te richten, omdat het onwaarschijnlijk is dat er binnen 30 jaar goed werkende fusiereactoren zullen zijn.'

Dr. ir. T. S. te Velde van Philips vond het blijkens het symposiumverslag eveneens zinvol om door te gaan met research naar zonne-energie. 'Vooral voor de ontwikkelingslanden, waar juist doorgaans ook veel zon is.'

Nog 'n citaatje uit Beta:

'Theoretisch biedt de zonne-energie een mogelijkheid het probleem van een tekort aan brandstoffen, en ook dat van het milieu, grondig aan te pakken. In Eindhoven lijkt men de kat de bel te willen aanbinden. In Amerika gaat men overigens ook steeds meer geld besteden voor de research in zonne-energie. President Nixon heeft daarop al tweemaal in één jaar aangedrongen.'

neming eenmaal gedaan zijn, die onderneming moeilijk meer om kan switchen naar een andersoortige produktie, uit angst dat de investeringen vergeefs zijn geweest, de winst zal afnemen, de onderneming zijn prijzen zal moeten verhogen en uit de markt geprijsd zal worden, zodat alle goede bedoelingen tevergeefs zijn geweest. Dat iets is de chaotische planloosheid van onze economie.

Daarom geloof ik dat het belangrijk is dat er een energieplan, in de zin zoals ik dat boven geformuleerd heb, komt. Ik geloof ook dat het belangrijk is dat de grote bedrijven die van doorslaggevende betekenis zijn voor onze energievoorziening, geso-